

WIELKANOCNE ZWYCZAJE
LUDOWE NA ZIEMI
PSZCZYŃSKIEJ.

PROJEKT

Opracowanie :Renata Kublińska, Mirella Sładczyk, Ewa Korzec.

I. Nazwa projektu.

Wielkanocne zwyczaje ludowe na ziemi pszczyńskiej.

„Nic nie jest tak szlachetne, mocne, przydatne w życiu jak więź z rodzinną ziemią. Kto tę więź posiadał, zaopatrzył się na całe życie”.

Fiodor Dostojewski.

II. Nakreślenie problemu.

Na Śląsku bardzo dba się o zachowanie i przekazywanie licznych zwyczajów i obrzędów ludowych związanych ze Świątami Wielkanocnymi. Pierwszym ogniwem w przekazywaniu tych tradycji powinno być przedszkole. Należy więc szukać różnych sposobów i środków rozwijania u dzieci zainteresowań tradycjami wielkanocnymi. Święta Wielkanocne bowiem przez swoją różnorodność i koloryt wpływają korzystnie na rozwój poczucia estetyki, niosą ze sobą wiele wartości religijnych i moralnych. Najlepiej znanymi dzieciom zwyczajami wielkanocnymi są zwyczaj święcenia potraw, przynoszenie prezentów przez zajęcia oraz „śmigus dyngus”. Aby bardziej przybliżyć dzieciom zwyczaje wielkanocne sięgnęłyśmy do tradycyjnych, ale już mało praktykowanych obrzędów z wiązanych z tymi świątami:

- wyrabianie palmy (kręcenie z dwunastu roślin),
- wypędzenie Judasza,
- malowanie jaj (pisanki, kraszanki).

Najważniejszą wartością wszystkich tych obrzędów jest chęć wspólnego przeżywania z grupą ważnych wydarzeń tego okresu.

III. Cele projektu.

Cel strategiczny.

Uświadomienie poczucia przynależności do lokalnej społeczności, dostarczanie wiadomości dotyczących zwyczajów i obrzędów ludowych związanych ze Świątami Wielkanocnymi.

Cele szczegółowe.

1. Budzenie potrzeby wiedzy o kulturze regionalnej.
2. Przybliżenie zapomnianych zwyczajów regionu śląskiego.
3. Rozwijanie różnorodnych form twórczości dziecięcej w związku z tradycjami świątecznymi.
4. Kształcenie wyobraźni twórczej, pomysłowości oraz umiejętności wyrażania ich w różnych formach ekspresji.
5. Bogacenie czynnego słownika dzieci o pojęcia i wyrazy związane z okresem wielkanocnym.
6. Wzmacnianie więzi emocjonalnej z rodziną w czasie Świąt Wielkanocnych.
7. Integracja środowiska lokalnego.

IV. Działanie szczegółowe.

A₁. Palma pszczyńska.

A₂. Wypędzenie Judasza.

A₃. Kraszanki pisanki.

A₄. Zajęcia dydaktyczne.

B. Spotkanie na kiermaszu wielkanocnym – scenariusz.

A₁. Palma pszczyńska.

1. Cel: kręcenie palm.
2. Organizatorzy: przedszkole grupa 5, 6 latków.
3. Opis działania.

Zapoznanie dzieci ze sposobem wykonania tradycyjnej palmy w naszym regionie:

- nawiązanie kontaktu z leśniczym (ustalenie terminu spotkania celem zebrania materiału przyrodniczego potrzebnego do wykonania palmy),
- wycieczka do lasu, spotkanie z leśniczym, przybliżenie dzieciom nazw roślin potrzebnych do zrobienia palm (gałązki czerwonej wierzby - siba, bazie - kocanka, gałązki gorzkiego kruchenia - kruchanna, trzcionka, bagnoć, turecka sosna, kalina, jałowiec, lyska, kokocyna - kokocz, jemiota), utrwalenie gwarowych nazw roślin potrzebnych do wykonania palmy w toku prowadzonej z dziećmi rozmowy,
- zaproszenie do przedszkola starszych mieszkańców (seniorów rodów) naszej miejscowości w celu wspólnego „kręcenia zgrabnych palm”,
- „kręcenie zgrabnych palm”, praca w zespołach.

4. Beneficjenci:

Leśniczy, seniorzy, dzieci, nauczyciele.

5. Efekty:

- wykonanie pszczyńskiej palmy,
- zorganizowanie wystawy prac w kąciku regionalnym lub kąciku wielkanocnym,
- gromadzenie prac plastycznych potrzebnych do zorganizowania kiermaszu.

A₂. Wypędzenie Judasza.

1. Cel: zapoznanie z zapomnianą tradycją wypędzania Judasza ze wsi - symbolu zimy i zła.
2. Organizatorzy: przedszkole grupa 5, 6 latków, gimnazjum.
3. Opis działania.

Zapoznanie dzieci z tradycją wypędzania Judasza ze wsi:

- zaproszenie do przedszkola starszych ludzi pamiętających obrzęd wypędzenia Judasza (M. Moroń, T. Moroń, M. Chowaniec),
- słuchanie opowiadań gości na temat wypędzania zła - Judasza ze wsi przy pomocy krzyku, hałasu, gwizdów oraz sporządzonych w tym celu klekotek i blaszanych bębnow,
- wspólne wykonanie kukły Judasza (słomiana kukła, czerwona peleryna, szkiełka, błyszcząca folia),
- wystawienie kukły Judasza w kąciku wielkanocnym,
- nawiązanie kontaktu z nauczycielką prowadzącą kółko regionalne w gimnazjum,
- uczestniczenie w spektaklu teatralnym w wykonaniu gimnazjalistów pod tytułem „Wypędzenie Judasza”.

4. Beneficjenci.

Dzieci 5-cio i 6-cio letnie, nauczyciele przedszkola i gimnazjum, gimnazjaliści, znawcy kultury regionu.

5. Efekty.

- wykonanie kukły Judasza,
- nawiązanie współpracy z gimnazjum,
- obejrzenie spektaklu.

A₃. Kraszanki i pisanki.

1. Cel: wykonanie tradycyjną metodą kraszanek i pisanek.
2. Organizatorzy: przedszkole.
3. Opis działania:
 - nawiązanie kontaktu z artystką ludową - p. Teresą Drapałą, ustalenie terminu spotkania oraz materiałów i przyborów potrzebnych do ozdabiania jaj,
 - zaproszenie do przedszkola artystki i rodziców dzieci,
 - prezentacja różnorodnych pisanek i kraszanek, omówienie ich wyglądu,
 - zapoznanie dzieci z różnorodnością metod tradycyjnego ozdabiania jaj wielkanocnych,
 - wykonanie kraszanek i pisanek przez dzieci z pomocą rodziców.
4. Beneficjenci:

Dzieci, rodzice, nauczyciele, artystka ludowa.
5. Efekty:
 - wykonanie kraszanek i pisanek,
 - wystawienie ich w kąciku regionalnym lub wielkanocnym,
 - gromadzenie eksponatów na kiermasz wielkanocny.

A₄. Wieloobszarowy model integracji wiedzy.

Równoległe z realizacją głównych zadań projektu będą prowadzone zajęcia wychowawczo - dydaktyczne (przez okres dwóch tygodni) obejmujące różne obszary edukacji.

Niektóre propozycje:

Obszar edukacji kulturowo-estetycznej:

- „Święta Wielkanocne”.

Obszar edukacji w zakresie rozwijania mowy i myślenia:

- Historyjka obrazkowa pt. „Przygoda zajaczka” .
- Wiersz D. Geller pt. „ Wydmuszki” .
- Wiersz E. Szelburg - Zarembiny „Cukrowy Baranek” .
- Wiersz M. Buczkówny „Owies” .

Obszar edukacji muzycznej:

- Piosenka „Wielkanoc” - muz. J. Świder, sł. E. Śnieżkowska - Bielak.
- Piosenka „Zajaczki” - muz. K. Kwiatkowska, sł. W. Broniewski .
- Taniec „Zajaczek”- J. Marcinkowa. K. Sobczyńska :Folklor Górnego Śląska .

Obszar edukacji matematycznej:

- „Pisanki zajaczka” - przeliczanie pisanek. Tworzenie zbiorów równolicznych i różnolicznych. Porównywanie liczebności zbiorów, wprowadzenie cyfry „9”.

Obszar edukacji plastyczno- konstrukcyjnej

(wykonanie prac na potrzeby zorganizowanego kiermaszu):

- „Pisanki, kraszanki, jajka malowane” - wykorzystanie różnych technik plastycznych.
- Prace przestrzenne : „Zajaczki” , „Koguciki” , „Wierzbowe kotki”.

Obszar edukacji przyrodniczej:

- Wysiew nasion rzeżuchy i żyta do doniczek.

Obszar edukacji społeczno moralnej:

- „Zwyczajne wielkanocne” - spotkanie z paniami z KGW.

Obszar edukacji teatralnej:

- „Prezenty zajaczka” - pantomima.

Obszar edukacji technicznej:

- „Wielkanocne baby” - zapoznanie z działaniem sprzętu gospodarstwa domowego.

Obszar edukacji zdrowotnej:

- „Obrzędy wielkanocne” - zestaw zabaw ruchowych i ćwiczeń gimnastycznych w formie opowieści ruchowej.

B. Spotkanie na kiermaszu wielkanocnym.

SCENARIUSZ

Cele:

- Integracja wszystkich uczestników spotkań związanych z omawianiem i przybliżeniem tradycji wielkanocnych oraz integrowanie środowiska lokalnego;
- Zacieśnienie więzi pomiędzy wszystkimi uczestnikami spotkania;
- Zaprezentowanie przez dzieci zdobytych wiadomości zaproszonym gościom w formie montażu słowno - muzycznego;
- Kiermasz wielkanocny. Sprzedaż prac dziecięcych i nauczycieli wykonanych podczas zajęć.

Miejsce spotkania : przedszkole.

Termin: tydzień przed Wielkanocą.

Czas trwania spotkania: do 1 godziny.

Pomoce (kiermasz wielkanocny).Dwa stoliki nakryte białym obrusem, prace dzieci i nauczycieli (palmy, pisanki, kraszanki, koguciki, kurki , zajaczkki różnego rodzaju baranki oraz gałązki bukszpanu). Wiklinowy koszyczek ładnie przyozdobiony - na pieniądze. Stroje dla dzieci: zajaczek i kurczątka.

Pomoce (inscenizacja): śląskie stroje ludowe, 2 palmy (rys. 1), 1 ołówek (rys. 2), kilka krzyżyków, koszyczek na krzyżyki, bańka (dzbanek) z wodą, kiść jałowca, 4 koszyczki z białymi serwetkami, malowane jajka, zajaczek cukrowy, zielone żytko, chrzan, wędzonka, chleb, babka, zielone gałązki barwinku lub bukszpanu, kukła Judasza, 4 klapaczki (rys 3). Duży napis „WIELKANOCNE ZWYCZAJE”, symbole świąt wielkanocnych (potrzebne do dekoracji)- zajaczek, pisanka, baranek, babka (ciasto), palma. Stroje dla dzieci zgodne

z przedstawianą rolą - przygotowują rodzice, rekwizyty i scenografię przygotowuje nauczyciel.

Podkład muzyczny : „na żywo” wykonywany przez nauczyciela lub odtwarzany z taśmy magnetofonowej. Taniec ze śpiewem „Drybek (Zajaczek) Z. Kwaśnicowa: Zbiór piasów; J. Marcinkowa. K. Sobczyńska: Folklor Górnego Śląska. Piosenka pt. „Wielkanoc” - muz. J. Świder sł. E. Śnieżkowska - Bielak oraz pierwsza zwrotka piosenki pt. „Zajaczki” - muz. K. Kwiatkowska sł. W. Broniewski.

1. Inscenizacja pt.. „WIELKANOCNE ZWYCZAJE LUDOWE NA ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ”

Osoby:

4- DZIEWCZYNKI I 4- CHŁOPCÓW W STROJACH LUDOWYCH, CHŁOPIEC I, CHŁOPIEC II, CHŁOPIEC III, CHŁOPIEC IV, DZIEWCZYNNKA I, DZIEWCZYNNKA II, DZIEWCZYNNKA II, DZIEWCZYNNKA IV, PRZEWODNIK, GRUPA DZIECI, NARRATOR.

Scena 1: *Na scenę w tanecznym korowodzie wychodzi grupa dzieci w strojach ludowych i w trakcie przygrywki ustawiają się do tańca.*

4 TANCERKI Dzieci tańczą ludowy taniec pt. „Drybek”
(Zajaczek)

4 TANCERZY

Scena 2: *Po wykonaniu tańca tancerze ustawiają się w półkolu i stanowią tło dla wchodzących na scenę czterech chłopców. Jedna z tancerek dostrzega ich i mówi:*

TANCERKA: Co tam kryjecie za sobą?

CHŁOPIEC I : Palmy niesiemy! Nasze, pszczyńskie palmy!
(pokazuje palmę, wysoko unosząc)

CHŁOPIEC II: Do takiej palmy trzeba mieć 9 roślin: jałowiec, kalina, siba, kotki, turecka sosna...

CHŁOPIEC III Palmisko! To jest palmisko! „ Synku - Kaj idziesz? - Do lasu - Po co? - Na palma!”
(chwyta dłońmi pod palmą 5 razy)

CHŁOPIEC IV: A to jest ogłówek tego palmiska! Dziś jest Wielka Sobota. Wieczorem pójdziemy ten ogłówek poświęcić!

CHŁOPIEC I: I zrobimy z niego takie krzyżyki!
(wyjmuje z koszyczka i pokazuje jeden)

CHŁOPIEC II: A jutro będziemy święcić domy i pola
(kiścią jałowca nabiera wody z bańki i kropi wszystkich i następnie mówi dalej)
i te krzyżyki będziemy zatykać do ziemi.

(Schodzą ze sceny przygotowując się , do wejścia w scenie4)

Dzieci stojące w półkolu w strojach ludowych śpiewają piosenkę pt. „Wielkanoc”

Scena3: *Na scenie pojawia się grupa dziewczynek z koszyczkami.*

DZIEWCZYNKA I: A my idziemy do kościoła na święcone Ja mam malowane jajka wielkanocne!

DZIEWCZYNKA II: Ja cukrowego zajaczkę w zielonym żytku...

DZIEWCZYNKA III: A ja mam wędzonkę i chrzan!

DZIEWCZYNKA IV: A ja trochę chleba i słodkie ciasto, które upiekła babcia.

DZIEWCZYINKA I: Widzicie wszystko w koszyczkach pięknie przystrojone w białe serwetki i zielone gałązki leśnego barwinku .

(Dziewczynki schodzą ze sceny)

Dzieci w strojach ludowych śpiewają pierwszą zwrotkę piosenki pt. „Zajaczki”

Scena 4: *(Przez scenę przechodzi korowód z klapaczkami. Przewodnik nadaje*

rytm: Raz - dwa- trzy, trzy, trzy.... Na chwilę zatrzymuje się na środku sceny

Jedno z dzieci trzyma kukłę Judasza.

NARRATOR: Judasie, Judasie
Przeklęty zdrajco Pana swego
Na coś ty go sprzedał
Jezusa niewinnego?

Kiejbyś go by sprzedał
Najświętszej Paniencie
Byłaby ci dała
Srebrników i więcej

PRZEWODNIK: Chodźcie z nami wypędzić Judasza !

RAZEM KRZYCZA: Chodźcie, chodźcie wygonić zimę!
(z okrzykami i wielkim hałasem dzieci opuszczają scenę. Prowadzi korowód Przewodnik)

PRZEWODNIK: Raz - dwa- trzy, trzy, trzy
(wszyscy za kukłą znikają ze sceny)

Scena 5: *Na środek sceny wchodzi narrator i mówi:*

NARRATOR: Wielkanoc to bardzo radosne święta.
Przychodzi wiosna. Przygrzewa słońeczko.
Wracają z ciepłych krajów bociany, mamie klują
się kurczątko, po zielonej trawie fikają białe
baranki A ludzie pozdrawiają się:
Wesołego Alleluja.

(Wbiegają do finału wszyscy wykonawcy i powtarzają)

RAZEM: Wesołego Alleluja! Wesołego Alleluja!

*(Na zakończenie dzieci w strojach ludowych jeszcze raz tańczą
„Zajaczka” a następnie wszyscy się kłaniają i
schodzą ze sceny)*

2. Występ zespołu folklorystycznego z Koła Gospodyń Wiejskich.
3. Pani Dyrektor składa wszystkim uczestnikom spotkania świąteczne życzenia i zaprasza do wzięcia udziału w kiermaszu. Uzyskane fundusze przeznaczone zostaną na wycieczkę do Skansenu w Pszczynie.
4. Pamiątkowe zdjęcia - wpisywanie się gości i rodziców do kroniki grupowej.
5. Kiermasz wielkanocny. Dzieci w przebraniu kurki i zajaczka zachęcają do kupowania ozdób świątecznych.

V. Adresaci - beneficjenci.

- dzieci, rodzice, nauczyciele,
- seniorzy,
- leśniczy,
- artysta plastyk,
- M. Moroń, T. Moroń, M. Chowaniec,
- mieszkańcy danej miejscowości,
- katechetka,
- gimnazjum w Miedźnej,
- panie z KGW,
- ksiądz,
- uczniowie, nauczyciele ze Szkoły Podstawowej we Frydku,
- dyrektor Wydziału Oświaty i Wychowania,

VI. Miejsce realizacji.

- przedszkole, leśniczówka, gimnazjum, sala GOK.

VII. Termin realizacji.

- dwa tygodnie przed Świątami Wielkanocnymi.

VII. Inicjator, projektodawca, realizator projektu.

- nauczycielki wychowania przedszkolnego: Renata Kublińska, Mirella Śładczyk, Ewa Korzec.

IX. Organizacja projektu.

	Dni tygodnia	Zadania do wykonania	Osoba odpowiedzialna	Termin wyk. zadania	Zajęcia wych.dydakt
Pierwszy tydzień	poniedziałek	Nawiązanie kontaktu z leśniczym. Wykonanie zaproszeń dla gości na kiermasz wielkanocny	Nauczycielki gr. 5 latków. Nauczycielki gr. 5 i 6 latków.	Do środy - I tydzień. Do czwartku - I tydzień	Realizowane w oparciu o wieloobszarowy model integracji wiedzy.
	wtorek	Nawiązanie kontaktu z p. Moroń i p. Chowaniec. Wykonanie plakatów informacyjnych dot. spotkania na kiermaszu wielkanocnym.	Nauczycielki gr. 6 latków. Nauczycielki gr. 5 i 6 latków.	Do piątku - I tydzień. Do piątku - I tydzień.	
	środa	Nawiązanie kontaktu z osobą prowadzącą kółko regionalne w gimnazjum. Nawiązanie kontaktu z p. Teresą Drapała (tel. 2170320)	Nauczycielki gr. 6 latków. Nauczycielki gr. 6 latków.	Do czwartku - I tydzień. Do piątku - I tydzień.	
	czwartek	Wycieczka do lasu. Nawiązanie kontaktu z KGW. Zaproszenie na kiermasz Wielkanocny w celu zaprezentowania ludowych przyspiewek i tańców regionalnych	Nauczycielki gr. 5 i 6 latków. Nauczycielki gr. 6 latków.	Do piątku - I tydzień.	
	piątek	Spotkanie w przedszkolu z seniorami - wyrabianie palm.	Nauczycielki gr. 5 i 6 latków.		
Drugi tydzień	poniedziałek	Wykonanie kukły Judasza przy udziale zaproszonych gości.	Nauczycielki gr. 5 i 6 latków.		
	wtorek	Wyjazd do gimnazjum na spektakl teatralny p.t.: „Wypędzenie Judasza”	Dyrektor przedszkola, nauczycielki gr. 5 i 6 latków		
	środa	Wykonanie pisanek, kraszanek z udziałem rodziców, dzieci i zaproszonego gościa.	Nauczycielki gr. 5 i 6 latków.		
	czwartek	Przygotowanie stoiska na kiermasz wielkanocny. Próba generalna programu artystycznego	Nauczycielki gr. 5 i 6 latków.		
	piątek	Spotkanie na kiermaszu wielkanocnym. Przedstawienie programu artystycznego.	Dyrektor przedszkola, nauczycielki gr. 5 i 6 latków		

X. Finansowanie.

- wykorzystanie pieniędzy na cele grupowe.